

ПОЛТАВЦІ В ПРОЕКТІ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ «МАЙДАН: УСНА ІСТОРІЯ»

Юрій Волошин

ВІД ІДЕЇ – ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ

Дослідження з усної історії були започатковані на кафедрі історії України Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка 2003 року й активно розвивалися впродовж наступного десятиліття. За цей проміжок часу було реалізовано кілька проектів зі збору усних свідчень учасників історичних подій. Одним із найцікавіших виявився збір спогадів колишніх оstarбайтерів та невільників нацистських таборів смерті – «Маленькі люди на великій війні: усні історії оstarбайтерів та в'язнів концтаборів з Полтавщини». Результатом роботи студентів-істориків тоді стало створення відповідного фонду в Державному архіві Полтавської області та укладення збірки спогадів. Під час роботи над цією тематикою, з осені 2005 року, студенти долучилися й до українсько-німецького проекту «Книга пам'яті в'язнів Дахау», який передбачав узяття інтерв'ю в колишніх в'язнів цього концтабору. Його результатом стало створення пересувної виставки «Імена замість номерів», яка становила собою добірку із 22 біографій, що ввійшли до «Книги пам'яті в'язнів концтабору Дахау». Із 2008 року виставка експонувалася в шести країнах Європейського Союзу, а 15–30 вересня 2009 року демонструвалася в нашому університеті. Ще однією важливою темою, над якою працювали студенти-історики, була участь у 2007–2012 роках у реалізації українсько-канадського проекту «Усна історія деколективізації в Україні 1990-х років: історичний та гендерний

досвід», який проводиться спільно з Центром досліджень української спадщини Саскачеванського університету. Зібрані в ході роботи усні свідчення й документальні матеріали так само були передані до Державного архіву Полтавської області.

Крім винятково наукової цінності, усна історія часто виконує ще й виховну функцію. Через це у європейських країнах практикують залучення учнів та студентів до збору свідчень в учасників і свідків історичних подій. Як показав досвід країн колишнього т. зв. «соціалістичного табору», метод усної історії є не лише добрим засобом для пізнання сучасної історії, але й інструментом для подолання спадщини тоталітаризму. Його застосування в освітній практиці спрощує підхід до критичного вивчення новітнього періоду історії, дозволяє школярам і студентам на емоційному рівні займатися особистою долею конкретних людей із їхнього регіону і допомагає в такий спосіб установити зв'язок із їхнім власним сьогоденням. Крім того, він дає можливість молодим людям знайти певну компенсацію доволі сухому й часто перевантаженому фактами вивченню історії за шкільною чи університетською програмою, а головне – сприяє встановленню зв'язку із представниками старших поколінь. Завдяки цьому історичні, політичні та суспільні обставини життя людей в окремі історичні періоди стають більш зрозумілими для молоді.

Отже, певний накопичений досвід практичного використання методу усної історії та чітке усвідомлення її виховних і соціальних можливостей сприяли тому, що ми відгукнулися на пропозиції представника Українського інституту національної пам'яті п. Тетяни Привалко долучитися до проекту «Майдан: усна історія». Як повідомляється на сайті цієї установи, він був започаткований для того, щоб «зібрати відео та аудіосвідчення активістів Євромайдану

про події зими 2013–2014 років й зафіксувати суб'єктивний досвід громадян». Із цією метою при кафедрі була організована невелика робоча група студентів: Марія Пелих, Аліна Рябокінь, Марина Семко, Артем Олефіренко, Тетяна Татаріна й Артур Гобозашвілі. Їхніми зусиллями навесні цього року почалася робота зі збору свідчень в учасників і активістів полтавського Євромайдану. У цій публікації увазі читачів пропонуємо її перші результати.